

פרשת תצוה תשס"ט **בעניין אורים ותומים**

שמות פרק כח

(א) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן: (ב) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת: (ג) ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי: (ד) ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי: (ה) והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש: פ
(ו) ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חשב: (ז) שתי כתפת חברת יהיה לו אל שני קצותיו וחבר: (ח) וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר: (ט) ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל: (י) ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם: (יא) מעשה חרש אבן פתוחי חותם תפתח את שתי האבנים על שמות בני ישראל מסבות משבצות זהב תעשה אתם: (יב) ושמת את שתי האבנים על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני קוק על שתי כתפיו לזכרון: ס (יג) ועשית משבצות זהב: (יד) ושתי שרשרת זהב טהור מגבלת תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת העבת על המשבצות: ס (טו) ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו: (טז) רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת הרב: (יז) ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד: (יח) והטור השני נפך ספיר ויהלם: (יט) והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: (כ) והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: (כא) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבת: (כב) ועשית על החשן שרשרת גבלת מעשה עבת זהב טהור: (כג) ועשית על החשן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החשן: (כד) ונתתה את שתי עבתות זהב על שתי הטבעות אל קצות החשן: (כה) ואת שתי קצות שתי העבתות תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפד אל מול פניו:

רש"י

(ל) את האורים ואת התומים - הוא כתב שם המפורש, שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, שעל ידו הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו. ובמקדש שני היה החשן, שאי אפשר לכהן גדול להיות מחוסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר (במדבר כז כא) ושאל לו במשפט האורים: **את משפט בני ישראל** - דבר שהם נשפטים ונוכחים על ידו אם לעשות דבר או לא לעשות. ולפי מדרש אגדה שהחשן מכפר על מעוותי הדין, נקרא משפט על שם סליחת המשפט:

(כו) ועשית שתי טבעות זהב ושמת אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפד ביתה: (כז) ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על שתי כתפות האפוד מלמטה ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד: (כח) וירכסו את החשן <מטבעתו> מטבעותיו אל טבעת האפד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד: (כט) ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני קוק תמיד: (ל) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבאו לפני קוק ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני קוק תמיד:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

המב"ן שמות פרק כח

(ל) ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים - סבר רבי אברהם להתחכם בענין האורים והתומים, ואמר (בפסוק ו) כי הם מעשה אומן כסף וזהב, והאריך בענינם כי חשב שהם על הצורות שיעשו בעלי הכוכבים לדעת מחשבת השואל. ולא אמר כלום. אבל הם כדברי רש"י, כתב שם המפורש נתון בין כפלי החשן, ולכך הוצרך להיות כפול. והראיה, כי לא נזכרו אורים ותומים כלל במעשה האומנים, ולא הזכירם להם בצואה ולא במעשה כלל. ופרט בבגדים ויעש את

האפוד (להלן לט ב), ויעש את החשן (שם ח), ולא אמר ויעש האורים והתומים, ואלו היו מעשה חרש חכם היה מאריך בהם יותר מן הכל, ואם אולי ירצה לקצר בהם לעמקם היה אומר ועשית אורים ותומים כאשר הראה אותך בהר זהב טהור תעשה אותם או כסף מזוקק :

ועוד תשוב תראה כי לא הזכיר בה"א הידיעה אחד מכל הכלים שלא נזכרו כבר, אבל אמר ועשו ארון (לעיל כה ו), ועשית שולחן (שם כג), ועשית מנורת (שם לא), וכן כלם. ובמשכן אמר ואת המשכן תעשה (שם כו א), בעבור שכבר הזכירו ועשו לי מקדש (שם כה ח). והנה באורים ותומים אמר (כאן) ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים, לא צוה אתו בעשייתם, והזכירם הכתוב בה"א הידיעה, ולא הזכירם הכתוב רק במשה לבדו, שאמר בצואה ונתת אל חשן המשפט, ובמעשה ויתן אל החשן את האורים ואת התומים (ויקרא ח ח), כי לא היו מעשה אומן ולא היה לאומנים ולא לקהל ישראל בהם מעשה ולא נדבה כלל, אבל הם סוד מסור למשה מפי הגבורה, והוא כתבם בקדושה, או היו מעשה שמים, ולכך יזכירם סתם ובידיעה, כמו וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים (בראשית ג כד):

והנה משה לקח כתב האורים והתומים והניחם שם בחשן המשפט אחרי שהלביש את אהרן האפוד והחשן, כמו שאמר (ויקרא ח ז ח) ויתן עליו את האפוד ויחגור אותו בחשב האפוד, וישם עליו את החשן ויתן אל החשן את האורים ואת התומים, כי לאחר כן נתנם בין כפלי החשן :

והענין הוא, כי היו שמות קדושים, מכחם יאירו האותיות מאבני החשן אל עיני הכהן השואל במשפטם. והמשל, כי כאשר שאלו מי יעלה לנו אל הכנעני בתחלה להלחם (שופטים א א). היה הכהן מכוין בשמות שהם האורים, והאירו לעיניו אותיות יהודה, ויו"ד מלוי, ועי"ן משמעון, ולמ"ד מלוי, וה"א מאברהם הכתוב שם על דעת רבותינו (יומא עג ב). או שהאירה פעם אחרת לנגד עיניו ה"א מיהודה. והנה כאשר האותיות מאירות אל עיני הכהן עדין לא ידע סדרן, כי מן האותיות אשר סדרו מהן יהודה יעלה היה אפשר להעשות מהם "הוי הד עליה", או "הי על

יהודה", ותיבות אחרות רבות מאד, אבל היו שם שמות הקדש אחרים נקראים "תומים", מכחם יהיה לב הכהן תמים בידיעת ענין האותיות שהאירו לעיניו. כי כאשר כיון בשמות האורים והאירו, חוזר מיד ומכוון בשמות התומים. ועודם האותיות מאירות לעיניו, ויבא בלבו שחבורם יהודה יעלה. וזאת מדרגה ממדרגת רוח הקדש, היא למטה מן הנבואה, ולמעלה מבת קול שמשתמשים בה בבית שני לאחר שפסקה הנבואה ופסקו אורים ותומים כמו שהזכירו רבותינו (שם כא ב):

ואפשר שאחרי שנתן משה בחשן השמות הקדושים של האורים והתומים היו נודעים במסורת ממנו לגדולי חכמי ישראל שמסרם להם עם סתרי תורה, ולפיכך היה ביד דוד אפוד (ש"א כג ו), והיה כדמות אפוד משה, ובו חשן כדמות חשן הקדש, אבל נראה שהיו בד, כאשר נאמר בשמואל (שם ב יח) נער חגור אפוד בד, ואמר בנוב עיר הכהנים (שם כב יח) שמונים וחמשה איש נושא אפוד בד, וילבישו אותו את הכהן שהוא מבני הנביאים ושואלים בו ונענין לפעמים, כאשר חשב בזה ר"א. ומה שאמר שאלו ראה תשובת רבינו האי לא אמר ככה, כבר ראינוה וחשבנוה, וידענו כי ר"א לא נתכון אליה :

